

MYÖNTEINEN TUNNISTAMINEN

vaihtoehtoinen näkökulma yksilö- ja ongelmakeskeisyydelle

VAMLAS yhteistyötilaisuus, Helsinki, 11.2.2016

Kirsi Pauliina Kallio

Tilan ja poliittisen toimijuuden tutkimusryhmä (SPARG)
RELATE tutkimuksen huippuyksikkö, Tampereen yliopisto

Tutkimustausta

- Tampereen yliopiston Tilan ja poliittisen toimijuuden tutkimusryhmän (SPARG) pitkäjänteinen lapsuuteen ja nuoruuteen kohdistuva perustutkimus
- Suomen Akatemian *Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys (Skidi-Kids)* - tutkimusohjelman (2010–2015) tutkimushankkeet
 - *Preventing children's marginalization through place-based participation* (SA134949, Jouni Häkli, Kirsi Pauliina Kallio, Pia Bäcklund, Elina Stenvall)
 - *Early recognition in curbing the marginalization risk of children and youth* (SA264436, Jouni Häkli, Kirsi Pauliina Kallio, Riikka Korkiamäki, Elina Stenvall)
- Tutkimuksen kolme painopistettä
 - Lapsi- ja nuorisopolitiikan ja siihen liittyvän julkishallinnon tutkimus (säädökset, lastensuojelusuunnitelmat + strategiset dokumentit, asiantuntijahaastattelut)
 - Lasten ja nuorten arkea käsittelevä etnografia (129 5/9-luokkalaista, Helsinki/Tampere)
 - Myönteisen tunnistamisen kehittäminen kokemusasiantuntijayhteistyössä (5 työpajaa, 36 koulutus- ja sosiaalialan ammattilaista ja hallinnon toimijaa)

Tutkimustuloksia kiteytetysti käytännön toimijoille ja opetukseen

- Häkli, J., Kallio, K.P. & Korkiamäki, R. (toim.) (2015) *Myönteinen tunnistaminen*. Nuorisotutkimusverkoston Kenttä-sarjan julkaisuja. Helsinki: NTV.
 - Yleistajuinen teos, jossa tutkijat ja ammatilliset kokemusasiantuntijat avaavat myönteistä tunnistamista lasten ja nuorten kanssa tehtävän työn näkökulmista
 - Tilattavissa kustantajalta ja saatavana avoimena verkkojulkaisuna http://www.nuorisotutkimusseura.fi/image/s/julkaisuja/myonteinen_tunnistaminen.pdf

PAINOPISTE I

Julkishallinnon näkökulmien tutkiminen

”Hyvin monenlainen lievä oireilu kotona, päivähoitossa tai koulussa saattaa olla varhainen merkki mahdollisesta mielenterveydenhäiriöön sairastumisesta tai sille altistumisesta.”

(Lastensuojelusuunnitelma ik3/s.21)

PAINOPISTE II

Lasten ja nuorten näkökulmien tutkiminen

12-vuotias poika pelaa sotapelejä verkossa, on pelissä tarkka-ampuja ja pitää itseään hyvänä pelaajana. Hän on saanut ystävän pelimaailmasta. Vanhemmat ovat eronneet ja perhetilanne on vielä hieman epäselvä. Pojalla on kaksi siskoa, jotka kiusaavat häntä usein. Harrastaminen on satunnaista, sillä sinne pääseminen riippuu isän muuttuvista aikatauluista. Koulunumeroilla ei ole pojalle suurta merkitystä, eikä isäkään vaikuta niistä järin kiinnostuneelta.

12-vuotias poika tykkää pelailla kavereidensa kanssa. Peleihin on hyvä saada paljon porukkaa, joten kaikki halukkaat ovet tervetulleita mukaan. Hän tykkää käydä isänsä kanssa kalassa ja leipoo usein äidilleen ja äitinsä kanssa. Hänellä on kaksi vanhempaa siskoa. Koulussa poika pärjää ihan hyvin ja tykkää erityisesti köksästä. Hän ei viihdy niiden poikien seurassa, jotka yrittävät olla koviksia. Pojalla on useita hyviä ystäviä.

PAINOPISTE III

Myönteisen tunnistamisen tutkiminen

”No tää on yks sellanen ajatus mitä oon miettiny, että miten tää eroo siitä miten varhainen puuttuminen toimii, et tehdään tällänen toimenpide ja yritetään vaikuttaa sillä mahdollisimman aikasessa vaiheessa johonkin mikä on huomattu. Että voisko myönteistä tunnistamista tehdä samalla tapaa. Mutta se jotain mitä tehdään ei oookaan sitä, että otetaan se yksilö sieltä, tehdään sille jotain toimenpiteitä, pannaan se takas ja katotaan, että onkse korjaantunu. Vaan että tehdään jotain muuta.”

(Nuorisotoimen asiantuntija, Myönteinen tunnistaminen -työpaja, 2014, s. 7)

TEOREETTINEN PERUSTA

Tunnustussuhdeteoriat

- Axel Honneth: identiteetti ja itsetunto kehittyvät kamppailussa inhimillisestä arvostuksesta
 - Charles Taylor: tavoitteellista tunnistaminen, joka koetaan oikeaksi ja ohittaa kategoriset määrittelyt (recognition vs. non/mis/disrecognition)
- Myönteinen tunnistaminen demokraattisten yhteisöjen tavoitteellisena toimintakulttuurina

MYÖNTEISEN TUNNISTAMISEN IDEA

- ❖ NORMAALI/POIKKEVA → NORMAALI POIKKEAVUUS
- ❖ RISKIT JA ONGELMAT → VOIMAVARAT JA MAHDOLLISUUDET
- ❖ HAITAT → HYVINVOINTI
- ❖ MENNEISYYS JA TULEVAISUUS → TÄSSÄ JA NYT
- ❖ YKSILÖKESKEISYYS → YHTEISÖLLISYYS
- ❖ VARHAINEN PUUTTUMINEN → JATKUVA TUNNISTAMINEN

- Vaihtoehtoinen ja täydentävä näkökulma ongelmalähtöisille ja yksilökeskeisille lähestymistavoille
- Lasten ja nuorten itseluottamusta, itsetuntoa ja itsearvostusta tukevat kohtaamiset ja toimintatavat
- Ammatillisena käytäntönä olemassa olevien toimintamuotojen ja -periaatteiden sanallistamista, jakamista ja kehittämistä
- Toimintaperiaate työskentelyssä (esim. opetus)
- Osa yksikön toimintakulttuuria (esim. koulu)

MYÖNTEINEN TUNNISTAMINEN

tutustumista, tunnustamista, tukemista

TUTUSTUMINEN

Myönteinen tunnistaminen edellyttää henkilökohtaista tutustumista; muuten toimimme oletusten ja muiden tekemien tulkintojen pohjalta

TUNNUSTAMINEN

Tutustuminen lisää tietoisuutta siitä, mikä kullekin ihmiselle on erityisen tärkeää; tämän perusteella voi antaa tunnustusta ja saada arvostusta

TUKEMINEN

Tavoitteellista tutustumista ja tunnustuksen antamista; pyritään toimijuuden tukemiseen ja toimijoiden voimaannuttamiseen

- Arkielämässä ulottuvuudet kietoutuvat yhteen; toimimalla yhdessä tutustutaan, annetaan arvostusta ja tarjotaan tukea
- Myönteistä tunnistamista voi toteuttaa myös tavoitteellisesti hyvinvoinnin edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi

TUNNISTAMINEN NUORTEN ELÄMISMAAILMOISSA

Oikein tunnistetuksi tuleminen tuottaa itsekunnioitusta, itsearvostusta ja itsetuntoa; väärin tunnistaminen johtaa epäoikeudenmukaisuuden ja arvottomuuden kokemuksiin

MYÖNTEINEN TUNNISTAMINEN AMMATILLISENA TOIMINTANA

- Arkiympäristöt toiminnan lähtökohtana
 - Toimitaan siellä, missä lapset ja nuoret ovat; ei erillisiä toimintoja, toimitiloja, projekteja tai hankkeita
- Keskittyminen voimavaroihin
 - Etsitään mahdollisuuksia ongelmien sijaan; erilaisten toimijuuksien vahvistamista, ei 'kykyjen' kehittämistä
- Yhteisöllisyys, ennaltaehkäisy ja toimintakulttuuri
 - Toimitaan yhdessä ja jaetaan vastuu myönteisen toimintakulttuurin kehittämisestä ja ylläpitämisestä; hyvinvointi on kaikkien asia
 - Hyvinvoinnin tukeminen–syrjäytymisen ehkäiseminen

AMMATILLINEN VOIMAANTUMINEN

”Et sä näät jonku tapahtuman, sarjan tai tilanteen erilaisten ajatusten kautta, tietyllä tavalla uudestaan. Todennäköstä on, että moni lasten ja nuorten parissa toimiva ammatillisesti taitava ihminen toimii juuri näin. Ja se lisäarvo voi olla just se, että ihminen saa tukea silleen että ’aha, mä oon tainnu olla oikeilla jäljillä’ ja ehkä välineitä sanoa sen työyhteisössään. Et ’mä teen tämmöstä työtä’ tai ’mun työssä on tämmönen painotus, jolla on tämmönen perustelu’.”

(Nuorisotoimen asiantuntija, Myönteinen tunnistaminen -työpaja 2014, s. 183)

TUNNISTAMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ

- Kohteena voi olla mikä tahansa asia tai piirre, jolla on erityinen merkitys ihmiselle itselleen
- Tilanneherkkyys osa tunnustuksen antamista
- Yleisen erilaisuuden korostaminen yksilöllisten poikkeavuuksien sijaan
- Yhteisöllisen arvostuksen ja toiminnan tukeminen yksilösuoristusten arvioimisen ja aikuislähtöisen palkitsemisen ohella
- Tunnistamiselle otollisten tilanteiden tietoinen rakentaminen
- Tunnistamista tukevien arkisten käytäntöjen kehittäminen

Tavoitteena eri arkiympäristöissä rakentuvien voimavarojen laaja hyödyntäminen; lasten ja nuorten voimaantuminen elämismaailmoissaan

KIITOS!